

Свідоме керування сприйняттям, здатність не послабляти уваги при наявності відволікаючих факторів, подолання негативного впливу спогадів й думок, керування почуттями - все це типові прояви волі.

Отже, проблема забезпечення безпеки праці не тільки технічна або організаційна, але значною мірою й психологічна. Цей факт неодмінно варто враховувати при організації системи охорони праці на виробництві, причому на всіх рівнях керування.

Список використаних джерел:

1. Баклицький І.О. Психологія праці: підручник. Київ: Знання, 2008. 655с.
2. Лазорко О.В. Психологія професійної безпеки особистості: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 440 с.
3. Мазяр О.В., Кириченко В.В. Психологія праці: модульний курс: навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 190 с.

КУЛЬТУРА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА УРОКІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

*Дубік Н. П.
м. Полтава*

Анотація. У статті аналізуються особливості формування в учнів культури безпеки праці на уроках трудового навчання та технологій. Розглянуто специфіку проведення інструктажів з техніки безпеки та навчання учнів основам безпечної роботи.

Ключові слова. трудове навчання, урок, технології, інструктаж з безпеки життєдіяльності, техніка безпеки.

Формування культури безпеки життєдіяльності супроводжує формування особистості. Саме тому найбільш впливові періоди — це дитинство та юнацтво. Інформація, отримана дитиною від рідних, вчителів та скріплена прикладом тих, хто є для дитини авторитетом, утворює міцний та надійний фундамент культури безпеки на все життя. Також у шкільні роки формуються вкрай важливі для безпечної життєдіяльності вміння критично мислити та аналізувати ситуацію.

Слід зазначити, що головним принципом безпеки життєдіяльності в цілому є цінність життя і здоров'я людини. Ці загальнозначущі принципи безпеки розкривають конститутивну роль існуючої культури і визначають спрямованість суспільства на безпечну діяльність в освітньому просторі [4].

В стінах школи учні знайомляться з поняттями безпеки праці на уроках трудового навчання та технологій [1]. Практика показує, що формування умінь і навичок праці учнів, а також виховання любові до праці, до творчості не можливе без створення психолого-педагогічних ситуацій, в яких учні отримують власний позитивний досвід. Під поняттям досвіду мається на увазі досвід працювати правильно – без ушкоджень і травм. І цього можна досягти, забезпечивши під час уроків умови безпечної роботи для учнів.

Специфіка уроків трудового навчання в школі передусім пов'язана із збереженням життя і здоров'я учасників навчального процесу. Саме тому, учитель, організовуючи навчальний процес, має забезпечувати здорові та безпечні умови роботи, попередження травматизму, нормативну експлуатацію приміщення, обладнання і технічних засобів навчання, а також створювати оптимальний режим роботи і навчання

Таким чином, реалізуючи особистий розвиток учнів, вчитель має організувати навчально-виховний процес з врахуванням питань безпеки праці. Тому, при вивченні різних тем, закладаються основи культури безпеки життєдіяльності та професійної культури безпеки.

Матеріальне оснащення уроків трудового навчання з одного боку має відповідати гігієнічним нормам й естетичним вимогам, а з іншого – найкращим чином сприяти формуванню у дітей уявлень, умінь, навичок та внутрішнього прагнення самостійно

виконувати вимоги трудової культури

Передусім до занять допускаються учні, які пройшли інструктаж з безпеки життєдіяльності, знають про безпечні методи роботи. Кожен учень зобов'язаний знати й точно виконувати правила безпечної роботи на уроках трудового навчання.

За характером і часом проведення інструктажі з питань безпеки праці поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий інструктаж [2]. Вступний інструктаж проводиться з усіма школярами, які беруть участь у навчальному процесі. Первинний інструктаж – безпосередньо на робочому місці з учнями на початку заняття, де навчальний процес пов'язаний із застосуванням небезпечних факторів. Повторний інструктаж – на робочому місці в терміни, визначені нормативними актами або керівником з урахуванням конкретних умов праці. Позаплановий інструктаж – при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації приладів та інструментів, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці; при порушеннях техніки безпеки, що можуть призвести або призвели до травм, аварій, пожеж тощо. Цільовий інструктаж – при виконанні разових робіт в ході організації масових заходів (екскурсії, походи, змагання тощо). Про проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажу та про допуск до виконання роботи особою, якою проводився інструктаж, вноситься запис до журналу реєстрації інструктажів з питань безпеки праці. При цьому обов'язкові підписи як школяра, так і того, хто інструктував.

Під час навчання учнів практичних умінь і навичок проводиться вступний, поточний і заключний інструктаж.

Вступний інструктаж – це повідомлення учням вказівок із виконання трудових процесів, операцій і різних завдань, що супроводжується демонструванням об'єктів, які вивчаються, і відповідних наочних посібників; демонструванням прийомів поводження з інструментами, прийомів виконання операцій; аналізом технічної документації (креслень, ескізів, технологічних карток). Головне завдання вступного інструктажу полягає в тому, щоб з його допомогою організувати і спрямувати діяльність учнів. У структурі уроку вступний інструктаж відноситься до четвертого етапу (повідомлення нового матеріалу), а саме – планування технологічного процесу.

Поточний інструктаж проводять для виправлення помилок, що виникли в процесі виконання практичної роботи. Як правило, поточний інструктаж проводиться індивідуально, а якщо однакові помилки допускають ряд учнів, то проводиться поточний інструктаж для всього класу – фронтальний інструктаж.

Заключний інструктаж учитель проводить у кінці уроку. Мета цього інструктажу – підбиття підсумків уроку, виконаної роботи. Проводиться заключний інструктаж у формі бесіди, під час якої розглядається і оцінюється правильність і якість виконання учнями завдання, роз'яснюються допущені помилки, їх причини та шляхи виправлення. Заключний інструктаж будується так, щоб виховати в учнів навички самоконтролю, оцінки і аналізу трудової діяльності і діяльності своїх товаришів.

Потрібно відмітити, що головною метою безпеки життєдіяльності є збереження життя дитини, а також створення умов для її безпечного існування. Немає такої сфери життя людей, що не була б пов'язана з питаннями безпеки життєдіяльності [3].

Таким чином, підготовка учнів до безпечного життя та діяльності неможлива без засвоєння знань з безпеки життєдіяльності їх практичного застосування. Пояснення основ безпечної роботи дозволяє дітям отримати необхідні знання, які допоможуть ідентифікувати небезпеку, що наближається або виникла, проаналізувати її рівень, приймати адекватні рішення та свідомо діяти, щоб відвернути небезпеку або зменшити її шкідливий вплив, керуючись розумінням явищ, що лежать в основі будь-якої надзвичайної ситуації.

Список використаних джерел:

1. Приходченко К.І., Горпинченко Г.В. Практичні заходи зі збереження життя та здоров'я учнів під час освітнього трудового процесу // Наукова скарбниця освіти Донеччини. - № 4. - (13)'2012, - С.43-46

2. Бокшиц О.М. Безпечні умови праці учнів на уроках трудового навчання /О.М. Бокшиц [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/372/55.pdf?sequence=1>
3. Зеркалов Д.В. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник / Д.В. Зеркалов // Навч. посіб. – К.: Основа, 2011. – 526 с.
4. Калиниченко І. О. Формування здоров'я школярів в умовах навчально-виховного закладу / І.О.Калиниченко // Довкілля та здоров'я.– К., 2003. –№3.–С. 17–25.

РЕЖИМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

*Дудник В. В.
м. Полтава*

Єдина державна система цивільного захисту залежно від масштабів і особливостей надзвичайної ситуації, що прогнозується або виникла, в Україні або в межах конкретної її території, функціонує у режимах [1]:

- повсякденного функціонування – встановлюється за умов нормальної виробничо-промислової, радіаційної, хімічної, сейсмічної, гідрогеологічної, гідрометеорологічної, техногенної та пожежної обстановки та за відсутності епідемій, епізоотій, епіфітотій;

- підвищеної готовності – встановлюється тимчасово у разі загрози виникнення надзвичайної ситуації за рішенням відповідно Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської чи Севастопольської міських державних адміністрацій для єдиної державної системи цивільного захисту у повному обсязі або частково для окремих її територіальних підсистем;

- надзвичайної ситуації – тимчасово встановлюється у разі виникнення надзвичайної ситуації за рішенням відповідно Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської чи Севастопольської міських державних адміністрацій для єдиної державної системи цивільного захисту у повному обсязі або частково для окремих її територіальних підсистем;

- надзвичайного стану – у повному обсязі або частково для окремих її територіальних підсистем тимчасово встановлюється у межах території, на якій введено правовий режим надзвичайного стану відповідно до Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану».

Основними завданнями, що виконуються єдиною державною системою цивільного захисту, є [2]:

1) у режимі повсякденного функціонування:

- забезпечення спостереження, гідрометеорологічного прогнозування та здійснення контролю за станом навколишнього природного середовища та небезпечних процесів, що можуть призвести до виникнення надзвичайних ситуацій на потенційно небезпечних об'єктах, об'єктах підвищеної небезпеки і прилеглих до них територіях, а також на територіях, на яких існує загроза виникнення геологічних та гідрогеологічних явищ і процесів;

- забезпечення здійснення планування заходів цивільного захисту;

- здійснення цілодобового чергування пожежно-рятувальних підрозділів;

- розроблення і виконання цільових та науково-технічних програм запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і зменшення можливих втрат;

- здійснення планових заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення безпеки та захисту населення і територій від таких ситуацій, а також заходів щодо підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту;